

(א) רש"י מ"ו, ט' וימא מ"ו, א' לקמן מ"ו, ז' וילעל לז"ג, (ב) ונדרים כ"ה, א' (ד"ה וימא)

תורה אור השלם
1. וְכִי יָבֵן יִצְחָק שׂוֹר אֶת אִישׁ אוֹ אֵת אִשְׁהוֹ וְיָמַת סָקוּל יִשְׁקַל הַשּׂוֹר וְיָבֵן וְלֹא יֵאָבֵל אֶת בְּשָׂרוֹ וּבִעַל הַשּׂוֹר נִקְרָא: שְׂמֹת כֹּה כֹה
2. וְכִי יִבְצָו אַנְשֵׁימָה וַיִּבְנֶה אִשְׁהוֹ חֲרָה וְיָבֵא יְלָדָהּ וְלֹא יִזְדָּה אֶסּוֹן עֵנֶשׁ יַעֲשֶׂה בְּאֶשֶׁר יִשְׂתִּי עִלְיָו בְּעַל הָאִשְׁהוֹ וְיָוֶן בְּקָלְיָם: שְׂמֹת כֹּה כֹה

הגהות הב"ח

(א) הוב' ד"ה גבי וכו' לא נפיק מלאס אלף מאנשים. ג"כ ס"א ובעל בהמנת גביס' אי מהאס ס"א ע"כ למודיה וליג' ע"כ ופוסת דעשת נפק מאנשים:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כתב וכו' בדפי' לעיל. דף לה ע"א מוס' ד"ה ד"כ:

מוסף רש"י

יציבא. אורכי (שד"ח ס. 8).

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא מ.ב.

עין משפט
נר מצוה

גב א ב מ"י פ"א מהל' נקי ממון הלכה ג:
גד ג ד ה מ"י פ"ד מהלכות חובל ומזיק הלכה ה 1 סוג עשין ע טוש"ע ח"ת סי' תכג סעיף א וסעיף ד:

הא תם מיחייב. לא צע"י למימר תם שמחויב ממה שהמועד פטור לאטו משום דלמיעד יהיה פטור יותר אלא הי"ק למועד יהיה פטור שלא לחייבו בהעלאתו יותר מתם והא דקאמר יציבא בצרעא משום דממות הקל שאין משלם אלא מגופו חייב כד מועדת לא כ"ש:

כתב רחמנא בע"ה השור נקי

דפסור. ואנטרין דלמיתב אנשים דאי לא כתב אלא בעל השור נקי הוא מוקמינן נקי מחזי כופר והוא מחייבין זין תם זין מועד דמדי ולדות אכל השתא דכתיב אנשים למעוטי מועד אית לן לאוקמי פטור דנקי חסם דלא להוי יציבא בצרעא וכו': **כתב רחמנא בע"ה השור נקי תם פטור ומועד חייב.** ונקי מדמי ולדות דקתיג' לאו לפוטרו מדמי ולדות אנטרין אלא כלומר דוקא תם פטור מדמי ולדות ואי לא כתב אנשים כלל הוי פטרינן נמי במועד דלא מחייב הכתוב במועד אלא במקום שחייב בתם *כדפירשתי לעיל (לז). ולהכי כתב אנשים דליתי נקי לגלויי עליה דלא משתעי אנשים ולא שוריים אלא בתם והא דמתיב בהחובל (לקמן דף ע"א.) שור אין משלם אלא נזק ופטור מדמי ולדות משמע דלירי במועד דמשלם נ"ש ועוד דומיא דאדם ואפילו הכי פטור מדמי ולדות הויא כר"ע אחיא:

גבי בושת נמי נימא הכי אנשים בוי. דג"כ בושת כתיב כי יבאו אנשים יחדו איש ואחיו דמאיש בעמיתו לא נפקא אלא ע"כ לחודיה וריפוי ושבת נפקא מהוא כדלמרינן בהמניח (לעיל דף נב.) ואפילו לר"ע דמאיש בעמיתו נפקי כולהו מודה הוה דבושת לא נפיק מיניה אלא ע"כ וריפוי ושבת שרגילין להיות ע"י חבלה דומיא דנתינת מום אכל בושת דרגיל להיות רוב פעמים בלא חבלה לא נפיק מאיש אלא מאנשים (ה) וא"ת וריפוי ושבת זין לר"ע וזין לרצנן לילף מאנשים דכתיב גבי ריפוי ושבת וכו' יציבון אנשים וי"ל דקים ליה לגמרא דההוא אנשים אחא לדרשא אחרינא ומתאי טעמא נמי א"ש דלא פריך גבי ריפוי ושבת נמי נימא הכי אכל ההוא דבושת קים לן דלמעוטי שוריים אחא והא דלא פריך

משכח רברבי שקיל זוטרי שקיל רב טביומו משמיה דרבא אמר המית אמר ליה ברישא משל לציידי ששולה דגים מן הים משכח זוטרי שקיל משכח רברבי שדי זוטרי ושקיל רברבי תניא אידך ובעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר נקי *מדמי ולדות אמר לו ר"ע הרי הוא אומר *כי יבאו אנשים (ו) (ונגפו אשה) אנשים ולא שוריים שפיר קאמר ר"ע אמר רב עולא בריה דרב אידי איצטרך ס"ד אמינא אנשים ולא שוריים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוריים מועדין הא תם מיחייב כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור אמר רבא ויציבא בארעא וגורא בשמי שמיא אלא אמר רבא איצטרך ס"ד אמינא אנשים ולא שוריים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוריים מועדין וק"ל לתמוך דפטורי הדר כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב א"ל אביי אלא מעתה גבי בושת נמי נימא הכי אנשים ולא שוריים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוריים מועדין וק"ל והומר לתמוך דפטורי הדר כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב וכו"ת ה"ג אי הכי ליתני בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר פטור מדמי ולדות ומבושת אלא אביי דאמרי תרוייהו *אנשים אין אסון באשה יענשו דיש אסון באשה לא יענשו ולא שוריים דאע"ג דיש אסון יענשו הדר כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור מתקוף לה בר אדא בר אבהא אמו באסון תליא מילתא בכוונה תליא מילתא אלא אמר רב אדא בר אבהא אנשים הכי נתבוננו זה לזה אע"ג שיש אסון באשה יענשו כי נתבוננו לאשה עצמה לא יענשו ולא שוריים דאפילו נתבוננו לאשה עצמה יענשו כתב רחמנא בעל השור נקי דפטורי וכן כי אתא רב הגי מדרומא אתא ואיירי מתניתא בידיה בעל השור נקי ר"ע אומר נקי מדמי עבד וגימא

גבי ע"כ נמי נימא הכי דכתיב איש בעמיתו ולא שור בעמיתו ולא שור דומיא דאיש כ"י משום דניחא ליה למפרך מקרא דאנשים דומיא דההיא דאחריי זה: **בבבונה ת"א מילתא.** פ"ה דס"ל כר"ש דלמך באלו הן הגשפרין (סנהדרין דף ע"ט.) ויש נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתה וכיון דפטור ממיתה חייב דמדי ולדות דלית ליה דמנא דדי חוקיה וקשה לר"י וכו' היה תמה רב אלא בר אבהא על אביי ורצא אס סבוין כרצנן ועוד דלריכא למימר דרב אלא וצרימא דרב חגי דרומאה פליגי אתנא דדי חוקיה וה"ל למפרך הכא כדפריך רבא עליה דרב דיתי פרק אלו נערות (בבבונה דף נה.) וס"ל (א) ומי איכא מאן דלית ליה דמנא דדי חוקיה ונראה לר"י דרבא ואביי לא היו פותרין שוריים מדמי ולדות מנקי אלא דוקא אלא נתבוננו לאשה דומיא דאנשים דמשמע בהו קרא אכל נתכוון לאשה עצמה חייב אנשים אלא חייב ולדות ויש אסון לא יענשו זין לא נתבוננו זה לזה אלא לאשה עצמה ולא שוריים דזין הכי ע"כ כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור והוה משמע שפיר דפטור בכל ענין אלא ודאי נתבוננו לאשה עצמה חייבין לאביי ורצא ואע"ג דבאנשים פטורי טפי כשמתכוונים לאשה היינו משום דשייך בהו קס ליה דרצנא מיניה אכל בשור לא שייך ופריך רב אדא בר אבהא והא ע"כ בכוונה תליא מלתא לרבי דלריש בהגשפרין (סנהדרין דף ע"ט.) ויש ותתה נפש תחת נפש ממון ולית ליה לא חלקת זין מתכוין לשאין מתכוין לענין דמי הנהרג וסובר רב אלא דהוא הדין לענין דמי ולדות דכיון דגלי קרא שיש לחלק זין מתכוין לשאין מתכוין לענין דמי הנהרג לא נלמד עוד שום פטור ממון כשאין מתכוין מכה הקישא ואע"ג דלית ליה הקישא לענין שאר דברים וא"כ לדידה אנשים אפילו יש אסון באשה יענשו ולדידה לא לנו לפטור בשוריים אפילו נתבוננו לאשה שפי' דרבי לדרוש אלא כמו שדורש אחרי כן ומדרכי נשמת לכולהו תנאי שלא מנינו מחלוקת זה ביניהם ואביי ורצא סברי להו דדוקא למאי דגלי קרא כגון לדמי הנהרג לרבי גלי אכל בשאר ממון לא גלי וכן מוכח בצרעא (לקמן דף ע"ט.) דלאביי ורצא סברי להו שהוא חייב בשוריים כשנתכוין לאשה עצמה דתנן שור שהיה מתכוין לחצירו והכה אשה ויאכל ילדיה פטור מדמי ולדות ודייקין בגמרא טעמא דנתכוין לחצירו אכל נתכוין לאשה משלם נימא מהוי מיוצתא דרב אלא בר אבהא משמע דלרבא ואביי ניחא דמחייבי ומתניתין דהחובל (לקמן דף ע"ט.) דפטור שור מדמי ולדות דוקא כשלא נתכוין לאשה דומיא דאנשים דקרא: